

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XXXV. De natiuitate Saluatoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

fuit actu comprehensor, videndo Deum per essentiam clarius ceteris creaturis. Probatur, & primo, qd habuit gratiam maiorem omnibus comprehensoribus. secundo, qd actu vidit plus ceteris. Primum probatur, Christus accepit tunc gratiam, & non ad mensuram, ergo accepit gratiam, & quantum habent comprehensores, & maiorem omnibus. Antecedens ex evangelio. Consequencia probatur, quia gratia viatoris minor habet mensuram respectu gratiae comprehensoris. probatur, quia deficit ab illa, hoc enim sequitur, qd habeat gratiam eandem comprehensores, & rursus sequitur, qd maior est omnibus, quia aliter fuisset mensurata ad aliam maiorem, vel aequalem. Secunda vero pars, probatur, quia gratia non fuit sine actu, probatur, quia incommensurabile est id quod est in Christo ponere gratiam habituale sine actu.

instanti suae conceptionis, quae adhuc nullam sustinuerat passionem. ¶ 3. Praet. Illud, quod non convenit nec homini, nec angelo, ut esse proprium Deo, & ita non conveniunt Christo sicut homo: sed semper esse beatum, non convenit nec homini, nec angelo: si enim fuissent conditi beati postmodum non peccassent. ergo Christus, sicut quod homo, non fuit beatus in primo instanti suae conceptionis.

SED CONTRA est, quod dicitur in Ps. 64. Beatus, quem elegisti, & assumpti, quod sicut in glossa referunt ad humanam naturam Christi, quae assumpta est a verbo Dei in unitate personae: sed in primo instanti conceptionis fuit assumpta humana natura a verbo Dei in unitate personae: ergo in primo instanti suae conceptionis Christus, secundum quod homo, fuit beatus, quod est esse comprehensorem.

RESPON. Dicendum, quod (sicut ex dictis patet) non fuit conveniens, ut Christus in sua conceptione acciperet gratiam habituale tantum ab se, actu accipit. gratia non ad mensuram, ut supra habitum est. Gratia autem viatoris cum sit deficiens a gratia comprehensoris, habet mensuram in dicitur respectu gratiae comprehensoris. Unde manifestum est, quod Christus in primo instanti suae conceptionis, accepit non solum tantam gratiam quantum comprehensores habent, sed et omnibus comprehensoribus maiorem. Et quia gratia illa non fuit sine actu, conueniens est, quod actu fuerit comprehensor, videndo Deum per essentiam clarius ceteris creaturis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod (sicut supra dictum est) Christus non meruit gloriam anime, sicut quam dicitur comprehensor, sed gloriam corporis, ad quam per suam passionem peruenit. Unde patet responsio ad secundum.

AD TERTIUM dicendum, quod Christus ex hoc, quod fuit Deus, & homo, in sua humanitate habuit aliquid praeter ceteris creaturis, ut scilicet statim a principio esset beatus.

sicut nec semen est, quanta est arbor sua, quantumcumque minima, seu animal suum quantumcumque paruum.

Super Quaestiones 35. Articulum primum.

PRO hac quaestione. tit. 1. art. notandi sunt termini omnes, & primus, quod natiuitas sumitur proprie & formaliter, ut continet natiuitatem in vtero, & natiuitatem ex vtero: ita quod non tractabitur solum de natiuitate ex vtero, sed et de natiuitate in vtero, ut testatur quinq; 1. art. huius quaest. Est autem differentia inter conceptionem, & natiuitatem in vtero formalis, quia conceptio attenditur penes captionem rei ad concipientem: ex hoc n. dicitur mulier concipere, quod simul apud se capit quod generandum est. Natiuitas autem attenditur penes egressum a parente: ex hoc enim res nasci dicitur, quod ad naturam pergit: est enim via in naturam. Unde natiuitas tunc perfecte consummata est, quando ex vtero proles exit, quia tunc primo adipiscitur propriam naturam, ut res omnis separata a matre. Quandiu enim est in vtero proles, est aliquid matris, & propterea tunc simpliciter, & absolute dicitur, quod homo natus est. Tractantur ergo Auctores prius de Christi conceptione, & nunc de natiuitate: ubi, quia prius consideranda fuit ratio conceptionis, & postea natiuitatis in vtero, & eodem opere, quo concipitur, & natus est in vtero tum, quia natiuitas simpliciter, & absolute nuncupata, quod est ex vtero (unde tractatus iste denominatur posterior est omnino conceptione, & fas fuit ut in principio tractatus de natiuitate inchoaret, ratione natiuitatis etiam in vtero.

QVAESTIO XXXV.

De natiuitate Christi in octo articulos diuisa.

CONSEQUENTER post Christi conceptionem agendum est de eius natiuitate.

Et primo, quantum ad ipsam natiuitatem. Secundo, quantum ad natiuitatis manifestationem. CIRCA primum quaruntur octo.

¶ Primo, Vtrum natiuitas sit naturae, vel personae.

¶ Secundo, Vtrum Christo sit attribuenda alia natiuitas praeter eternam.

¶ Tertio, Vtrum secundum natiuitatem temporalem beata Virgo sit mater eius.

¶ Quarto, Vtrum debeat dici mater Dei.

¶ Quinto, Vtrum Christus secundum duas filiationes sit filius Dei patris & Virginis matris.

¶ Sexto, De modo natiuitatis.

¶ Septimo, De loco.

¶ Octauo, De tempore natiuitatis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum natiuitas sit naturae vel personae.

AD PRIMUM sic proceditur. Vbi, quod natiuitas naturae conueniat magis, quam personae: dicit enim Aug. in li. de fide ad Petrum. Natura aeterna atque diuina, non potest concipi, & nasci ex humana natura, nisi sicut veritatem humanae naturae: si igitur diuinae naturae conuenit concipi, & nasci, ratione humanae naturae, multo magis conuenit humane naturae.

¶ 2. Praet. Secundum Philosophum in 3. Meta. nomen naturae a nascendo sumptum est: sed denominationes sunt, sicut similitudinis conuenientiam. ergo vbi, quod natiuitas magis pertinet ad naturam, quam ad personam.

¶ 3. Praet. Illud proprie nascitur, quod per natiuitatem incipit esse: sed per natiuitatem Christi non incipit esse persona Christi, sed eius humana natura. ergo vbi, quod natiuitas proprie pertinet ad naturam, non ad personam.

siquidem natura, & persona, vbi quo, & quod est enim natura qua hypostasis est id, quod est.

Tertia S. Thomae.

solu de natiuitate ex vtero, sed et de natiuitate in vtero, ut testatur quinq; 1. art. huius quaest. Est autem differentia inter conceptionem, & natiuitatem in vtero formalis, quia conceptio attenditur penes captionem rei ad concipientem: ex hoc n. dicitur mulier concipere, quod simul apud se capit quod generandum est. Natiuitas autem attenditur penes egressum a parente: ex hoc enim res nasci dicitur, quod ad naturam pergit: est enim via in naturam. Unde natiuitas tunc perfecte consummata est, quando ex vtero proles exit, quia tunc primo adipiscitur propriam naturam, ut res omnis separata a matre. Quandiu enim est in vtero proles, est aliquid matris, & propterea tunc simpliciter, & absolute dicitur, quod homo natus est. Tractantur ergo Auctores prius de Christi conceptione, & nunc de natiuitate: ubi, quia prius consideranda fuit ratio conceptionis, & postea natiuitatis in vtero, & eodem opere, quo concipitur, & natus est in vtero tum, quia natiuitas simpliciter, & absolute nuncupata, quod est ex vtero (unde tractatus iste denominatur posterior est omnino conceptione, & fas fuit ut in principio tractatus de natiuitate inchoaret, ratione natiuitatis etiam in vtero.

¶ Notandum est deinde, quod comparatio distinctionem comparationi exigit, & propterea natura, & persona inter quas sic hic comparatio in ordine ad natiuitatem, sicut in hoc articulo, ut abinuenit distinguuntur, hoc est natura sicut rationem naturae ut factum naturae seu formae exercet, qui exprimitur per ly vbi quo, & similiter persona sicut rationem hypostasis, ut factum personae exercet, qui significatur per ly, ut quod: distinguuntur

¶ Notandum est deinde, quod comparatio distinctionem comparationi exigit, & propterea natura, & persona inter quas sic hic comparatio in ordine ad natiuitatem, sicut in hoc articulo, ut abinuenit distinguuntur, hoc est natura sicut rationem naturae ut factum naturae seu formae exercet, qui exprimitur per ly vbi quo, & similiter persona sicut rationem hypostasis, ut factum personae exercet, qui significatur per ly, ut quod: distinguuntur

¶ Notandum est deinde, quod comparatio distinctionem comparationi exigit, & propterea natura, & persona inter quas sic hic comparatio in ordine ad natiuitatem, sicut in hoc articulo, ut abinuenit distinguuntur, hoc est natura sicut rationem naturae ut factum naturae seu formae exercet, qui exprimitur per ly vbi quo, & similiter persona sicut rationem hypostasis, ut factum personae exercet, qui significatur per ly, ut quod: distinguuntur

¶ Notandum demum est, qd in hoc 1 arti. non est quæstio de persona Christi, & natura Christi, sed in cõi de natura, & persona, vt titulus ipse sonat. In sequenti siquidem art. an Christo cõueniat temporalis natiuitas, quæretur, & ideo ad vniuersalissimam distinctionem inter naturam, & personam (qualis est dicta differentia) recurrendum est, vt et

13. c. 6. paulo à prim.

ex Auctore in corpo. arti. percipere potes, dum ex distinctione fm modum significandi inter naturam, & personam, differentiam inter naturam, & personam aperitur.

¶ In corp. ar. ponitur primo vna distinctio bimëbris, deinde rñ detur quæstio duab. cõclusionib. singulis iuxta singula distinctionis membra. Distinctio est. Natiuitas pòt alicui dupliciter attribui, vel sicut subiecto, vel sicut termino. Prima conclusio est. Natiuitas attribuitur non nature, sed personæ vt subiecto nascenti. Secunda, Natiuitas nature attribuit, vt termino.

¶ Aduertendū est hoc in loco cautissime, qd distinctio ista non est intelligenda vt sonat, nam dupliciter pòt intelligi, vel de subiecto inhesionis, vt. scilicet dicatur attribui natiuitas, vt subiecto, in quo subiectiue est natiuitas sicut motus, vel mutatio est i subiecto, cui inhaeret, seu inest motus seu mutatio, quæ admodū si manus calescat, calefactio est subiectiue in manu, & si ex aqua fit aer, generatio aeris est subiectiue in materia prima, qd trāmutatur in aerem. Et sic non sumitur in proposito: tum quia natiuitas hac in litera dicitur esse in personā, vt in subiecto, constat autem personam non esse subiectum inhesionis respectu natiuitatis, quia natiuitas est subiectiue in materia prima cum sit species generationis substantialis, & quia natiuitas quamdiu durat, non est adhuc persona, quæ nascitur. Et quam primum persona est, natiuitas desinit: tum quia in litera insinuat conclusio istius sensus, dum concludendo dicit, qd natiuitas tanquam subiecto nascenti proprie attribuitur personæ; non enim frustra addidit ly nascenti, sed vt monstraret, quod non loquitur de subiecto inhesionis: vel potest intelligi de subiecto denominationis, vt scilicet illi attribuitur natiuitas vt subiecto, quod denominatur proprie à natiuitate nascentis & natum, & sic sumitur in proposito: tum quia medius terminus probans, & declarans conclusionem primam est, quod id quod nascitur, est vt subiectū, & similiter conclusio, vt dictum est, dicit vt subiecto nascenti: tum quia sic omnia, quæ in litera dicuntur, absque scrupulo vera inueniuntur, & consona: tum quia Auctor tam in distinctione, quam in probatione quam etiam in conclusione, nunquam loquitur de subiecto, & termino natiuitatis, sed loquitur de sicut subiecto, & de sicut termino natiuitatis, vt patet in litera: præponendo siquidem super ly sicut, aut ly tanquam, manifestatur, qd non de subiecto aut termino proprie loquebatur, sed de his, quæ se habent, vt subiectum, & vt terminus. Et hic est pr. culdubio verus, & formalis sensus istius literæ: persona siquidem est subiectum proprium denominationis re-

13. Physico. 24. to. 2.

SED CONTRA est, quod Damascenus * dicit in libro 3. Natiuitas hypostasis est, non natura.

RESPON. Dicendum, quod natiuitas potest attribui alicui dupliciter, vno modo sicut subiecto, alio modo sicut termino: sicut subiecto quidem attribuitur ei quod nascitur. hoc autem proprie est hypostasis, non natura. Cum enim nasci sit quoddam generari, sicut generatur, aliquid ad hoc quod sit, ita nascitur aliquid ad hoc, quod sit: esse autem proprie est rei subsistentis: nam forma, quæ non subsistit, dicitur esse solū, quia ea aliquid est: persona autē, vel hypostasis significatur per modum subsistentis: natura autem significatur per modum formæ, in qua aliquid subsistit. & ideo natiuitas tanquam subiecto nascenti, proprie attribuitur personæ, vel hypostasi non nature: sed sicut termino attribuitur natiuitas nature: terminus enim generationis, & cuiuslibet natiuitatis est forma, natura autem per modum formæ significatur. Vnde natiuitas dicitur esse via in naturam, vt patet per Philosophum 2. Physico. * terminatur enim nature intentio ad formam, seu naturam speciei.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod propter ademptitatem, quæ in diuinis est inter naturam & hypostasim: quandoque natura ponitur pro personā, vel

specu natiuitatis, nam proprie loquendo, Sortes est qui nascitur, & post ea natus est.

¶ Conclusio ergo prima quod ad vtramq; sui partem, sic probatur, Quod nascitur est tanquā subiectū natiuitatis, ergo quod est, ergo subsistens ergo persona, & non natura. Antecedens pro-

evidens i relinquatur, & vere euidentis est cognitio terminis. Prima cõsequencia probatur, quia quod nascitur, nascit ad hoc, qd sit, quod probatur, quia nasci est quoddam generari: quod generatur autē, generatur ad hoc, qd sit. Secunda verò cõsequencia probatur, quia esse est proprie subsistentis: quod probatur, quia forma non subsistens non dicitur esse vt quæ est, sed vt qua aliquid est. Tertia autē cõsequencia probatur, quia persona significatur per modum subsistentis, natura autē per modum formæ. Terripice in hac deductione, quæ diximus, qd de subiecto denominationis intendit, quia ex modis significandi probatur cõclusionem: modum enim significandi ipariat non solum proprietate, sed veritatem enuntiationis. dictum est em in lib. 1. propter eū istā esse fallam, deitas significat deitatem, & istam verā. Deus generat Deum, & conformiter nunc dicit, qd natura non nascitur, nec est nata, sed persona est, quæ nascit, & est nata: hoc em est personam, & non naturam esse subiectū denominationis respectu natiuitatis, hoc est, esse em vt sub-

iecto attribuitur natiuitas, & simile quid est videre in probatione secundæ conclusionis, dum ipsa etiam ex modo significandi probatur.

¶ Secunda conclusio probatur primo: terminus natiuitatis est forma. ergo natura: antecedens patet, quia terminus cuiuslibet generationis est forma. Consequencia probatur, quia natura significatur per modum formæ. Confirmatur secundo, quia natiuitas dicitur via in naturam, ex 2. Physico. & exponitur, quia intentio nature ad formam, seu naturam terminatur.

¶ Aduerte hic, qd natura non solum se habet, vt terminus in denominando ipsam natiuitatem (à terminis enim denominatur generationes) sed & secundum rem natura habet terminum rationem, quoniam ad naturam terminatur secundum rem generatio, & propterea Auctor ex parte rei etiam rationem attulit ex intentione nature viuentis generatione v via in naturā, ad quam tendit.

¶ Super Quæstionis 35. Articulum secundum.

Titulus clarus. In corpore vna est conclusio. Necessè est Christo attribui duas natiuitates: vnam, quæ æternaliter natus est à patre, aliam, quæ temporaliter natus est à matre. Probatur. In Christo sunt duæ nature, quarum vnam ab æterno à patre, alteram temporaliter à matre habet: ergo Christo attribuentur

ARTICVLVS II. Vtrum attribuenda sit Christo aliqua natiuitas temporalis.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod Christo non sit attribuenda aliqua natiuitas temporalis: nasci enim est velut quidam motus rei non extantis, antequam nascatur: id agens beneficio natiuitatis, ut sit: sed Christus ab æterno fuit: ergo non potuit temporaliter nasci.

¶ 2. Præter. Illud, quod est in se p-

biectio attribuitur natiuitas, & simile quid est videre in probatione secundæ conclusionis, dum ipsa etiam ex modo significandi probatur.

¶ Secunda conclusio probatur primo: terminus natiuitatis est forma. ergo natura: antecedens patet, quia terminus cuiuslibet generationis est forma. Consequencia probatur, quia natura significatur per modum formæ. Confirmatur secundo, quia natiuitas dicitur via in naturam, ex 2. Physico. & exponitur, quia intentio nature ad formam, seu naturam terminatur.

¶ Aduerte hic, qd natura non solum se habet, vt terminus in denominando ipsam natiuitatem (à terminis enim denominatur generationes) sed & secundum rem natura habet terminum rationem, quoniam ad naturam terminatur secundum rem generatio, & propterea Auctor ex parte rei etiam rationem attulit ex intentione nature viuentis generatione v via in naturā, ad quam tendit.

attribuenda sunt due
natiuitates &c. Antec-
cedens ex fide. Confe-
quentia probat, quia
natura se habet ad na-
tiuitatem ut terminus
ad motum, motus au-
tem diuersificatur. se-
cundum diuersitatem ter-
minorum 5. Phyl.
Ex hoc enim manife-
ste sequitur qd diuer-
tas naturarū termina-
tum, inferat diuer-
sas natiuitates, ac p hoc
duae naturae inferunt
duas natiuitates.
¶ In responsione ad
vltimum habes in li-
tera satisfactione ad
rem ad formam in-
feras, quod bis exi-
git interruptione me-
surae ante primum a-
ctum & secundū re-
spondere cupis, dicit
q est verum, si pri-
mus & secundus actus
mensurantur mensura
durationis vnus ratio-
nis, puta q tepus sit
vnusq; mensura, aut
aeternitas sit vnusq;
mensura. Oportet. n.
interrupto tempore cur-
re, qui bis currit in
tempore, & similiter
oporteret interrupta
aeternitate nasci, qui
bis in aeternitate di-
cederet natus. Sed di-
uersitatem rationū exi-
stentis mensuris, a-
ctus (puta intellectio-
nis, volitionis, natiui-
tatis, dum una intel-
lectio aliquid est in
aeternitate, & altera in
tempore, & sic de al-
iis) potest dici, q ille
bis intellexit lapidē
semel in aeternitate,
& semel in tempore
absque aeternitatis in-
terruptione: & ratio
in littera assignatur,
quia plus differunt et
ut mensurae duratio-
nis aeternitatis & tem-
poris, quam duo tem-
pora interrupta, puta
hodie, & post, eras.
Non oportet igit nati-
uitatem Christi diui-
nam, interruptionem
habere respectu nati-
uitatis Christi humanae,
ad hoc ut Christus ue-
re dicatur bis natus,
quia plus distat men-
sura diuinae natiui-
tatis a mensura humane
natiuitatis, quam si
vna fuisset ante mille
annos, & alia hodie.

¶ Super Quaestiois
vigesimequinta. Ar-
ticulum tertium.

Tullius, an beata
Virgo vere pos-
sit dici mater Christi.
¶ In corpore una co-

fectum, natiuitate non indiget: A
sed persona filij Dei ab aeterno
fuit perfecta. non ergo indiget
temporali natiuitate, & ita vñ q
non sit temporaliter natus.
¶ 3 Præter. Natiuitas proprie per-
sonae cōuenit: sed in Christo est
vna tantū persona. ergo in Chri-
sto est tantum vna natiuitas.
¶ 4 Præter. Quod duabus natiuita-
tibus nascitur, bis nascitur: sed
hæc videtur esse falsa, Chrs est
bis natus, q natiuitas eius, qua
de patre est natus, interruptio-
nem non patitur, cum sit aeternus.
B

SED CONTRA est, quod Da-
mascenus * dicit in 3. lib. confi-
temur duas Christi natiuitates,
vnam quæ est ex patre æternam,
& vnam, quæ est in vltimis tem-
poribus propter nos.

RESPON. Dicendum, quod C
(sicut dictum est *) natura com-
paratur ad natiuitatem, sicut ter-
minus ad motum, uel mutatio-
nem. Motus autem diuersifica-
tur, secundum diuersitatem ter-
minorum, vt patet per Philoso-
phum in 5. Physicor. * In Chri-
sto autem sunt duae naturae, diui-
na scilicet, & humana: quarum
vnam accepit ab æterno patre,
alteram accepit temporaliter a
matre: & ideo necesse est attri-
buere Christo duas natiuitates,
vnam qua æternaliter natus est
a patre, aliam, qua temporaliter
natus est a matre.

AD PRIMVM ergo dicen-
dam, quod hæc fuit obiectio cu-
iusdam Feliciani heretici, quam
Augu. * in libro contra Felicia-
num sic soluit, Fingamus, inq;
sicut pleriq; volunt, esse in mun-
do animam generalem, quæ sic
ineffabili motu femina cuncta
viuificet, ut non sit concreta cū
genitis, sed uitam præstet ipsa gi-
gnendis: nempe cum hæc in vte-
rum, passibilem materiam ad
vsus suos formatura peruenerit,
vnam facit secum esse personā
eius rei, quam non eandem cō-
stat habere substantiam: & sit
operante anima, & patiente ma-
teria, ex duabus substantijs vnus
homo. Sicque animam nasci fa-
temur ex vtero, non quia ante-
quam nasceretur, quātum ad se
attinet, ipsa penitus non fuisset:
sic ergo, immo sublimius natus

est de matre filius Dei secundū
hominem, eo pacto quo cum
corpore nasci docetur, & ani-
mus: nō quia vtriusq; sit una sub-
stantia, sed quia ex utraq; sit una
persona. Non tamen ab initio
carnis incipisse dicimus Dei fi-
lium, ne temporalem credat ali-
quis deitatem, non ab æterno fi-
lij Dei nouimus carnem, ne nō
veritatē humani corporis; sed
quandam eum suscepisse pute-
mus imaginem.

AD SECUNDVM dicendum,
q hæc * fuit ratio Nestorij, quā
soluit Cyrillus in quadam epi-
stola dicens, Nō dicimus, quod
filius Dei indiguerit necessario
ppter se secūda natiuitate post
eam, quæ ex Patre est: est enim
satum & inductum existētem
ante omnia sæcula, & consempi-
ternū patri indigere dicere ini-
tio, ut sit secundo. Quoniam au-
tem propter nos, & propter no-
stram salutem vniens sibi secun-
dum substantiam, quod est hu-
manum processit ex muliere,
ob hoc dicit nasci naturaliter.

AD TERTIVM dicendum, q
natiuitas est personae, ut subiecti,
naturae autem, ut termini. Possi-
bile est autem uni subiecto plu-
res transmutationes inesse, quas
tamen necesse est secundum ter-
minos variari. quod tamen nō
dicimus, quasi æterna natiuitas
sit transmutatio aut motus, sed
quia significatur per modū mu-
tationis, aut motus.

AD QUARTVM dicendum,
quod Christus potest dici bis na-
tus, secundum duas natiuitates:
sicut enim dicitur bis currere, q
currit duobus temporibus, ita
potest dici bis nasci, qui semel
nascitur aeternitate, & semel in
tempore, quia aeternitas & tem-
pus multo magis differunt quā
duo tempora, cum tū vtrumq;
designet mensuram durationis.

ARTICVLVS III.

Vtrum secundum temporalem Christi
natiuitatem, beata Virgo pos-
sit dici mater Dei.

AD TERTIVM sic procedit.
¶ Vñ qm temporale natiui-
tatem Christi, beata Virgo non possit dici mater
eius: ut enim supra dictum est, * beata Virgo Maria
nihil actiue in generatione Christi operata est, sed
solum materiam ministravit: sed hoc non uideretur
sufficere ad rationem matris, alioquin lignum dice-
retur esse mater lecti aut scāni. ergo uideretur quod
beata Virgo non possit dici mater Christi.
1 cteria S. Thomæ Q 2

clauso, beata uirgo est
uere mater Christi.
Probatur, Corpus
Christi non est de ce-
lo allatum, sed de uir-
gine matre sumptū,
& ex purissimis san-
guinibus eius forma-
tum, ergo beata uirgo
est uere mater Christi.
Antecedens quo ad
primā partem ex opo-
sita hæresi Valenti-
ni patet, quo ad reli-
quas patet ex antedi-
ctis. Cōsequētia p-
batur, quia hoc solum
requiritur ad rationē
matris.

¶ Circa probationē
hanc dubiū nouitio-
rum occurrit, quia ap-
paret uitium petiti-
onis principij in ea, dū
assumitur quod corp
Christi sumptum est
ex Virgine matre, nā
probandum erat, q il-
la mulier esset mater,
Nec ualet dicere, q
assumit corpus Chri-
sti sumptum ex ma-
tre, & concluditur,
Christi esse matrem:
quoniam tota quaestio
de Christo est ratio-
ne corporis, an sit bea-
ta Virgo mater eius,
& in unam ueritatem
quaestionem, an rene
corporis, an Christi bea-
ta Virgo sit mater.

¶ Ad hoc dicit, quod
ly ex matre, in præ-
missis assumptū hre-
tici causa assumptū
est, ut uno uocabulo
exprimeretur modus,
quo corpus Christi su-
ptum est ex beata uir-
gine, ac si dixisset,
Corpus Christi sum-
ptum est ex beata uir-
gine in loco natu. ali
generationis, & per
operationem natura-
lem mulieris ad con-
ceptionem & ex ma-
teria naturali, quam
explicauit subdendo,
Et ex purissimis san-
guinibus &c. ubi patet
nullā incidere sus-
picionem petitionis
principij.

¶ In respon. ad tertiu,
aduerte ad crebrā re-
petitionē nō necessa-
rij cōcursus femini-
s muliebris ad gñonē,
& intellige Auctore
non

In Concl.
Calec actio.
nc. In epi-
stola Nestorij,
circa med.

3d. 3. q. 2. ar.
1. & 2. & di.
4. q. 2. ar. 2. &
4. cont. c. 35.
& c. 34. & 44
& oppi. 3. c.
23. q. & 230.
& 236. c. 1.
c. 10. q. 1. 2.
ar. 4.

non sensisse, quod semen mulieris sit ex-crecentia utri (ut Aristoteles putavit) sed quod concurrat ad generationem, non necessario tamen. Et propterea apud Augustorem ex hoc ipso, quod semen muliebre ordinatum est ad generationem, licet non necessario, habetur ratio peccati mollicitate in muliere voluntate feminante sola: abitur enim semine ad generationem ordinato.

li. 9. c. 2. 4. & 7.

q. 52. ar. 4.

q. 31. ar. 5.

q. 35. ar. 3.

li. 9. c. 7. circa medium.

q. 52. ar. 4. D. 661. & 1117.

¶ 2 Præ. Christus ex beata Virgine miraculose natus est: sed miraculosa generatio non sufficit ad rationem maternitatis, vel filiationis: non enim dicimus E-uam fuisse filiam Adæ. ergo videtur quod nec Christus debeat dici filius beate Virginis.

¶ 3 Præ. Ad matrem pertinere videtur decisio feminis: sed sicut Damasc. * dicit in 3. lib. corpus Christi non seminaliter, sed conditue a Spiritu sancto formatum est. ergo videtur quod beata Virgo non debeat dici mater Christi.

SED CONTRA est, quod dicitur Matth. 1. Christi generatio sic erat: cum esset desponsata mater Iesu Maria, Ioseph &c. RESPON. Dicendum, quod beata virgo est vera & naturalis mater Christi sicut enim sup. dictum est, corpus Christi non est de celo allatum, sicut Valerianus hæreticus posuit, sed de virgine matre sumptum, & ex purissimis sanguinibus eius formatum. Et hoc solum requiritur ad rationem matris, ut ex sup. dictis patet. unde beata virgo vere est mater Christi.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod (sicut supra dictum est) paternitas siue maternitas & filiatio, non competunt in quacumque generatione, sed in sola generatione viuientium: & ideo si aliqua inanimata ex aliqua materia fiat, non propter hoc consequitur in eis relatio maternitatis & filiationis, sed solum in generatione viuientium, quæ proprie natiuitas dicitur.

AD SECUNDUM dicendum, quod sicut Damasc. * dicit in 3. lib. natiuitas temporalis, qua Christus est natus propter nostram salutem, est quodammodo secundum nos, quoniam natus est homo ex muliere, & tempore conceptionis debito. Super nos autem, quoniam non ex semine, sed ex Spiritu sancto & sancta virgine, supra legem conceptionis. sic igitur ex parte matris natiuitas illa fuit naturalis, sed ex parte operationis Spiritu sancti fuit miraculosa. unde beata virgo est vera & naturalis mater Christi.

AD TERTIUM dicendum, quod (sicut sup. dictum est) resolutio feminis semine, non pertinet ad necessitatem conceptus, & ideo resolutio feminis non ex necessitate requiritur ad matrem.

¶ Super Questionis trigesime quintæ Articulum quartum.

Titulus clarus ut sonat.

q. 52. ar. 4. 3. & 4. cou. 2. 3. 4. 43. & 45. fi. & op. 3. c. 229.

¶ In corpore duæ sunt conclusiones. Prima est, beata Virgo vere dicitur mater Dei. Secunda est, hæreticum est negare beatam Virginem esse matrem Dei. Prima conclusio probatur. Omne nomen significans in concreto aliquam naturam, potest supponere pro qualibet hypostasi illius naturæ. ergo ly Deus potest supponere pro hypostasi diuinæ, & humane naturæ. ergo personæ

¶ 2 Præ. Christus ex beata Virgine miraculose natus est: sed miraculosa generatio non sufficit ad rationem maternitatis, vel filiationis: non enim dicimus E-uam fuisse filiam Adæ. ergo videtur quod nec Christus debeat dici filius beate Virginis.

¶ 3 Præ. Ad matrem pertinere videtur decisio feminis: sed sicut Damasc. * dicit in 3. lib. corpus Christi non seminaliter, sed conditue a Spiritu sancto formatum est. ergo videtur quod beata Virgo non debeat dici mater Christi.

SED CONTRA est, quod dicitur Matth. 1. Christi generatio sic erat: cum esset desponsata mater Iesu Maria, Ioseph &c. RESPON. Dicendum, quod beata virgo est vera & naturalis mater Christi sicut enim sup. dictum est, corpus Christi non est de celo allatum, sicut Valerianus hæreticus posuit, sed de virgine matre sumptum, & ex purissimis sanguinibus eius formatum. Et hoc solum requiritur ad rationem matris, ut ex sup. dictis patet. unde beata virgo vere est mater Christi.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod (sicut supra dictum est) paternitas siue maternitas & filiatio, non competunt in quacumque generatione, sed in sola generatione viuientium: & ideo si aliqua inanimata ex aliqua materia fiat, non propter hoc consequitur in eis relatio maternitatis & filiationis, sed solum in generatione viuientium, quæ proprie natiuitas dicitur.

AD SECUNDUM dicendum, quod sicut Damasc. * dicit in 3. lib. natiuitas temporalis, qua Christus est natus propter nostram salutem, est quodammodo secundum nos, quoniam natus est homo ex muliere, & tempore conceptionis debito. Super nos autem, quoniam non ex semine, sed ex Spiritu sancto & sancta virgine, supra legem conceptionis. sic igitur ex parte matris natiuitas illa fuit naturalis, sed ex parte operationis Spiritu sancti fuit miraculosa. unde beata virgo est vera & naturalis mater Christi.

AD TERTIUM dicendum, quod (sicut sup. dictum est) resolutio feminis semine, non pertinet ad necessitatem conceptus, & ideo resolutio feminis non ex necessitate requiritur ad matrem.

ARTICVLVS IIII.

Utrum beata Virgo debeat dici mater Dei.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quod beata Virgo non debeat dici mater Dei. Non enim didicendum est circa diuina mysteria, nisi quod ex sacra scriptura habetur: sed numquam in sacra scriptura legitur, quod sit mater, aut genitrix Dei, sed quod sit mater Christi, vel mater pueri, ut patet Matth. 1. ergo non est dicendum, quod beata virgo sit mater Dei.

¶ 2 Præ. Christus dicitur Deus secundum diuinam naturam: sed

diuina natura non accepit initium essendi ex virgine. ergo beata virgo non est dicenda mater Dei. ¶ 3 Præ. Hoc nomen Deus, communiter predicatur de patre, & filio, & Spiritu sancto: si ergo beata virgo est mater Dei, videtur sequi, quod beata virgo sit mater patris & filij, & Spiritu sancti, quod est inconueniens. non ergo beata virgo debet dici mater Dei.

SED CONTRA est, quod in capitulis Cyrilli * approbatis in Ephesina synodo, legitur: Si quis non confitetur Deum esse secundum veritatem Emanuël, & propter hoc Dei genitricem sanctam virginem (genuit enim carnaliter carnem factam ex Deo verbum) anathema sit.

RESPON. Dicendum, quod (sicut supra dictum est) omne nomen significans in concreto naturam aliquam, potest supponere pro qualibet hypostasi illius naturæ. Cum autem unio incarnationis sit facta in hypostasi (sicut supra dictum est) manifestum est quod hoc nomen Deus, potest supponere pro hypostasi habente humanam naturam, & diuinam. Et ideo quicquid conuenit diuinæ naturæ, vel humanæ, potest attribui illi personæ, siue secundum quod pro ea supponitur nomen significans humanam naturam: concipi autem & nasci, personæ attribuitur & hypostasi, secundum naturam illam, in qua concipitur, & nascitur. Cum igitur in ipso principio conceptionis fuerit humana natura assumpta a diuina persona (sicut prædictum est) consequens est, quod vere possit dici Deum esse conceptum, & natum de virgine. Ex hoc autem dicitur aliqua mulier alicuius mater, quod eum concepit & genuit, unde consequens est, quod beata virgo vere dicatur mater Dei: solum enim sic negare posset, beatam virginem esse matrem Dei, si vel humanitas prius fuisset subiecta conceptioni & natiuitati, quam homo ille fuisset filius Dei (sicut Photinus posuit) vel humanitas non fuisset assumpta in unitatem personæ, vel hypostasis verbi Dei, sicut posuit Nestorius. Vtrumque autem horum est erroneum, unde hæreticum est negare beatam virginem esse matrem Dei.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod hæc fuit obiectio Nestorij: quæ quidem soluitur ex hoc, quod licet non inueniatur expresse in scriptura dictum, quod beata virgo sit mater Dei, inuenitur tamen expresse in scriptura, quod Iesus Christus est uerus Deus, ut patet 1. Ioan. ult. & quod beata Virgo est mater Iesu Christi, ut patet Matth. 1. unde sequitur ex necessitate ex verbis scripturæ, quod sit mater Dei. Dicitur etiam Roman. 9. quod ex Iudæis est

illi suppositæ vel nomine Dei, uel hominis, potest attribui quicquid ratione diuinae, uel humane nature conuenit. ergo uere potest dici Deum conceptum & natum de Virgine, ergo beata Virgo uere potest dici mater Dei. Antecedens patet, prima consequentia probatur, quia unio incarnationis facta est in hypostasi. Secunda, ex eisdem est euidentis. Tertia probatur, quia concipi, & nasci attribuitur hypostasi secundum naturam illam, in qua concipitur, & nascitur: iam autem ex dictis patet, hypostasi uerbi a principio conceptionis unitam nature humane. Quarta, probatur, quia ex hoc aliqua mulier dicitur alicuius mater, quod eum concepit & genuit. Secunda conclusio probatur. Solis duobus modis hæreticis posset negari, beatam virginem esse matrem Dei, ergo hæreticum est, &c. Antecedens probatur & quo ad modos, & quo ad hæresim, quo ad modos quidem, quia alter est qui ponitur homo ille prius concipitur, quam fuerit filius Dei: alter uero est, quo ille homo ponitur non esse filius Dei personaliter. Quo ad hæresim uero, quæ primum fuit Photinij, secundum Nestorij, omnia clara sunt.

Super Quaestiois trigesimaquinta, Articulum quintum.

Tulius de filiationibus realibus, hoc est, an ambæ sint reales relationes, intelligitur.

In corpore quatuor sunt. Primo, ponuntur duæ circa quæsitū opinionem: secundo tractatur in communi, penes quid attenditur unitas, uel pluralitas relationis realis: tertio, applicatur ad Christi filiationem: quarto respondetur quaestio.

Quo ad primum, prima opinio ponit duas reales in Christo filiationes, propter plures natiuitates, quæ sunt causæ: secunda ponit unam tantum propter unitatē personæ, quæ est subiectum.

Quo ad secundum aduertendum est, quod si concurrunt ad realiam relationem, scilicet causæ, non quæritur, sed ea quæ fundat relationem (ut albedo respectu similitudinis, & quantitas respectu qualitatis, & generatio actiua respectu paternitatis, & similia) subiectum, in quo, scilicet est subiectiue ipsa relatio, ut paternitas in persona patris, & sic de aliis. Et terminos ad quem, ut ad correlatum relatio est, ut filiationem est ad quem dicitur paternitas, & sic de aliis. Et quia hæc inueniuntur concurrere ad esse relationis, & unitas aut pluralitas ad esse rei ipsæ, ideo Auctor in communi tractare uolens hic de unitate, uel pluralitate relationis realis, de qua est sermo, ab istis tribus inchoauit, & per hæc tria discurrit, proponendo, quod penes causam, uel subiectum, &

non penes terminum relatio pluralificatur, excludendo primo terminum esse, penes quem unitas aut pluralitas relationis realis attenditur. Probat autem hoc, ex eo quod si ad pluralitatem terminorum multiplicaretur realis relatio, sequeretur quod si Sortes esset filius duobus filiationibus realibus specie differentiibus, quia est filius patris & matris, quod est inconueniens, quia una natiuitate est uirgatus, filius. Et hinc secundo inferit penes unitatem causæ attendi unitatem specificam relationis, & manifestat hoc primo in filiatione penes natiuitatem, secundo in magistro penes unam doctrinam, & in domino penes unum dominium. Et inde tertio prosequitur pluralitatem specificam attendi penes speciem pluralitatem causæ, quod manifestat in magisterio grammaticæ & logicæ, & sic de aliis. Et demum unitatem numeralem relationis non penes causam, sed subiectum ponit, & manifestat in patre respectu multorum filiorum, in quo nec plures specie paternitates, quia generationes sunt eiusdem speciei, nec plures numero, quia forma eiusdem rationis, non potest multiplicari in eodem subiecto.

Ad tertium duo de filiatione Christi deducit. Primum ex parte causæ, scilicet quod quia duæ sunt Christi natiuitates, & sunt duæ rationum, consequens est, quod duæ sunt in Christo filiationes. Secundum ex parte subiecti, quod quia una tantum est persona, & subiectum filiationis non est natura nec pars natu-

ra, sed persona, consequens est, quod in Christo non sit filiationem temporalis, nisi cuius capax est persona diuina, & sic filiationem temporalis in Christo non est realis, sed rationis tantum.

Ad quartum respondetur primo quaestio, distinguendo & concordando opiniones ambas, quia aut sermo est de filiationibus

secundum perfectas rationes filiationis, & sic affirmandæ sunt duæ in Christo filiationes iuxta duas natiuitates, aut secundum filiationis subiectum, & sic in Christo non est nisi filiationem aeterna, quia solū est suppositum æternum. Secundo, excludit obiectionem, quomodo Christus dicitur realiter filius matris, & dicitur quod dicitur relatiue filiationis intellectua maternitati. Tertio, excludit aliam obiectionem, quomodo Christus dicitur realiter filius matris, & dicitur, quod dicitur realiter filius ex reali maternitate ad ipsum.

Occurrunt hoc in loco quinque ex Scotto in 3. distinct. 3. Sentent. dubitanda, arguit enim contra quinque hæc dicta. Primum est circa illud, quod relationes non pluralificantur secundum terminos. secundum est circa illud, impossibile est in eodem subiecto esse duas formas eiusdem rationis. tertium est circa illud, pater unica paternitate refertur ad plures filios: quantum est circa rationem litteræ pro principali conclusione: quantum est circa ipsam principalem conclusionem.

Contra primum ergo dictum, scilicet relationem non pluralificari secundum terminos, arguit Scotus. si ad duos terminos esset eadem relatio, tunc eadem relatio simul esset & non esset. Contra tertium dictum, quod est propinquum huic primo (scilicet, quod pater unica paternitate refertur ad plures filios) arguit Scotus, primo. Pater hac paternitate primo respicit hunc filium hac filiatione, ergo hac paternitas non est ad plures filios. Antecedens probatur, quia sicut paternitas fundatur super genuisse, ita hac paternitas super hoc genuisse.

Secundo, correlatiua sunt simul natura, ita quod uno destructo, destruitur & reliquum, ergo destructa hac filiatione in hoc filio, destruitur quoque hæc paternitas in hoc patre, ergo paternitas remanens ad alium filium, est alia paternitas, nisi aut idem simul esset corruptum, & remaneret, quod est impossibile, aut noua paternitas, tunc aduenisset sine noua generatione, quod est etiam impossibile.

Tertio, quia quando aliquid est aliquo ultimate tale, non potest illud manere in ipso, nisi ipsum habens illud sit ipso tale, sicut non potest albedo manere in superficie, nisi ipsa superficies sit alba: sed relatio est quæ habens illam, est ultimate ad alium, igitur non potest manere eadem in eo, nisi illud in quo manet sit illa ad idem aliud, igitur non manet eadem paternitas destructo illo termino, ad quem habens paternitatem dicitur pater paternitate illa.

Quarto, pater aliquo modo aliter respicit hunc filium, & illum, si alia

Terius S. Thomæ. Q 3

ARTICULVS V. Vtrum in Christo sint duo filiationes.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur quod in Christo sint duæ filiationes. Natiuitas enim est causa filiationis: sed in Christo sunt duæ natiuitates, ergo etiam in Christo sunt duæ filiationes.

¶ 2 Præ. Filiatio, qua quis dicitur filius alicuius, ut matris uel patris, dependet aliqualiter ab ipso, quia esse relationis est ad aliud aliqualiter se habere, unde, & interempto vno relatiuorum, interimitur aliud: sed filiationem æterna, qua Christus est filius Dei patris, non dependet à matre, quia nullum æternum dependet a temporali. ergo Christus non est filius matris filiatione æterna. Aut ergo nullo modo est filius eius (quod est contra prædicta) aut oportet quod sit filius eius quadam alia filiatione temporali. Sunt ergo in Christo duæ filiationes.

¶ 3 Præ. Vnum relatiuorum ponitur in definitione alterius, ex quo pater, quod vnum relatiuorum specificatur ex alio: sed unum & idem non potest esse in diuersis speciebus. ergo impossibile videtur, quod una, & eadem relatio, terminet ad extrema omnino diuersa: sed Christus dicitur filius patris æterni, & matris temporalis, qui sunt termini omnino diuersi, ergo videtur quod non possit eadem relatione Christus dici filius patris & matris. sicut ergo in Christo duæ filiationes.

¶ 4 Præ. Filiatio, qua quis dicitur filius alicuius, ut matris uel patris, dependet aliqualiter ab ipso, quia esse relationis est ad aliud aliqualiter se habere, unde, & interempto vno relatiuorum, interimitur aliud: sed filiationem æterna, qua Christus est filius Dei patris, non dependet à matre, quia nullum æternum dependet a temporali. ergo Christus non est filius matris filiatione æterna. Aut ergo nullo modo est filius eius (quod est contra prædicta) aut oportet quod sit filius eius quadam alia filiatione temporali. Sunt ergo in Christo duæ filiationes.

¶ 5 Præ. Filiatio, qua quis dicitur filius alicuius, ut matris uel patris, dependet aliqualiter ab ipso, quia esse relationis est ad aliud aliqualiter se habere, unde, & interempto vno relatiuorum, interimitur aliud: sed filiationem æterna, qua Christus est filius Dei patris, non dependet à matre, quia nullum æternum dependet a temporali. ergo Christus non est filius matris filiatione æterna. Aut ergo nullo modo est filius eius (quod est contra prædicta) aut oportet quod sit filius eius quadam alia filiatione temporali. Sunt ergo in Christo duæ filiationes.

3. di. 3. art. 5. & quo. 1. ar. 2. & quo. 2. q. 2. art. 3. & opu. 3. ca. 1.

art. præced.

3. di. 3. art. 5. & quo. 1. ar. 2. & quo. 2. q. 2. art. 3. & opu. 3. ca. 1.

fi alia relatione, habetur propositum, si non alia relatione, sed alio respectu eiusdem relationis, iterum habetur propositum. contra secundum dictum, quia illi respectus erunt eiusdem rationis propter fundamenta eiusdem rationis. Et propterea respectus isti, aut sunt aliud a relatione, & hoc est superfluum multiplicare tot entia, aut sunt idem relationi, & tunc sequitur, quod est idem dicere, respectum pluralitari, & relationem pluralitari ergo habet propositum.

¶ Quinto multiplicato priori, multiplicatur posterius, sed fundamentum est prius relatione, puta generatio paternitate, ergo multiplicata generatione activa, multiplicatur paternitas. ¶ Contra secundum dictum. I. formas eiusdem speciei non posse simul esse in eodem subiecto, arguit Scotus. primo, in omni ordine essentiali cum unitate prioris essentialiter potest stare pluralitas posterioris naturaliter, non per se, nec adequate inherens prioris, sed subiectum est prius esse taliter illa dispositione, quae ponitur sibi inherens, nec per se ei inheret nec adequate, ergo. Maior probatur per simile in causa & in effectu, quia nec subiectum est causa intrinseca dispositionis.

¶ Secundo, quia plures species phantasticae eiusdem speciei sunt si mul in eodem organo phantasiae secundum eandem partem organi, ergo, antecedens probatur. Et quidem quod plures simul sunt, patet ex eo, quia aliter deleret una specie, non posset quis imaginari, nisi de nouo acquireret. Quod vero sint eiusdem speciei, probatur ex obiectis, quia obiecta sunt eiusdem speciei. Quod autem sint in eadem parte organi, probatur, quia organum non potest in tot partes minimas diuidi, quod sunt species imaginabiles, quae simul sunt in organo phantasiae.

¶ Contra quartam (scilicet rationem illam, filiationem esse ita suppositi ut subiecti, quod non natura, ergo in Christo non est filiationem temporalem realem) arguit Scotus, primo, si filiationem est tantum personae, ita quod non potest nisi pluralitate personae pluralitari, aut hoc conuenit filiationi, unde relatio, aut unde relatio, talis originis, non primum, ut patet, nec secundum, quia non magis repugnat uni personae pluralitas talis relationis, quam pluralitas originis fundantis tales relationes, sed Christus habuit duas origines, ergo &c.

¶ Secundo, quia pater aeternus habet duas reales relationes originis, scilicet ad filium & spiritum sanctum super uno fundamento, scilicet essentia, ergo a fortiori filius super duo fundamenta, scilicet duas naturas & naturas, habet duas filiationes reales. Tertio, Christus habet duas operationes, ergo duas filiationes. Probatur consequentia, quia relatio originis non magis quam operatio respicit suppositum, quia suppositi est operari primo Metaph.

¶ Quarto, Christus si genuisset plures filios, habuisset duas paternitates ad illos, ergo nunc habet duas filiationes, propter duas natiuitates. Quinto, si filiationem tantummodo diceretur de Christo secundum rationem personalitatis aeternae sequeretur, quod haec esset falsa, Christus, in quantum homo, est filius. Probatur sequela, quia quod praecise Christo conuenit secundum rationem personalitatis aeternae, non dicitur de eo, in quantum homo: propterea enim ista est falsa, Christus, in quantum homo, est persona.

¶ Contra quintum (scilicet filiationem temporalem Christi non esse relationem realem) arguit Scotus probando ultimam particulam, de qua sola est questio. si quod sit realis. Primo, illa relatio est realis, quae consequitur extrema ex natura extremorum sine actu intellectus, sed posita matre generante, & supposito habente naturam per generationem ex natura extremorum sine actu intellectus, sequitur hic filiationem, sicut ibi maternitas, ergo. Quod si quis fingat intellectum operari ad causandum relationem, hoc improbat, quia si Maria genuisset purum hominem, fuisset ille vere filius relatione reali, ergo cum Christus non minus acceperit naturam a matre, quam purus homo acceperit, aequo reali erit in eo relatio, sicut in puro homine fuisset.

¶ Ad haec dubia mota, secundum ordinem dictorum in littera respondendum est, non eodem ordine, sed prout doctrinae ordo exigit, ut prius scilicet communiora, quam minus communia tractentur, ut ex notis generibus ad species cognoscendas tractentur: & propterea ad dubium trigessimum tertium, quod inter illa communissima est, utpote in communis unius speciei in eodem subiecto, dicendum est primo per notandum, quod ratio quare formas unius speciei multiplicari in eodem dicitur impossibile, est illa radicalis propositio peripatetica, Omnis distinctio aut est secundum formam, aut secundum quantitatem: de qua propositione cum de principio inducationis tractaretur, diffusius dictum est: hinc enim oritur quod implicat dicere, formas unius speciei duas, & apponere in eodem subiecto, quia si in eodem subiecto sunt, ergo non distinguuntur secundum quantitatem, ac per hoc cum non distinguantur, etiam formaliter non sunt duae.

¶ Ad primam ergo obiectionem respondendo dicitur, quod maior est uniuersaliter falsa, & distinguenda propterea ad claritatem solutionis: potest siquidem intelligi de unitate formalis, vel de unitate numerali: si de unitate formalis, transeat tanquam imperfinens: si de unitate numerali, falsa est uniuersaliter. Ratio est, quia in aliis a quantitate unitas numeralis posterioris inherens dependet per se ab unitate numerali prioris, hoc est subiecti, ita quod licet albedo per accidens se habeat ad hoc quantum, haec tamen albedo, in quantum haec, per se dependet ab hoc quantum, ita quod si haec albedo, ut haec, definitur in definitione eius posteriori, hoc quantum, quod est subiectum, unde cum unitate numerali subiecti prioris non fiat pluralitas numeralis accidentis posterioris, quod secundum suam speciem non per se inheret, quod in unitate numerali uideatur sibi per se, & adequate hoc subiectum: per se quidem, quia hoc subiectum ponitur in definitione accidentis, in quantum hoc, adequate autem, quia unitas numeralis huius accidentis subiecti, solum huius subiecto conuenit, nec extra illud inueniri aut intelligi potest. Unde probatio a simili nulla est: quoniam unitas numeralis effectus non dependet ab unitate numerali causa, ut illius definitura, sicut unitas numeralis accidentis definienda est per hoc subiectum.

¶ Ad secundam obiectionem de speciebus in phantasia, respondet tripliciter primo, quod non probat ab arguente esse tot eiusdem speciei spes simul in una phantasia quod non possint esse in diuersis organo partibus, praesertim cum homini intentionalia entia uideatur quasi in puncto saluari, ut apparet uideribus per minimum foramen tot: & multa sunt similia in phantasia, non per proprias species, sed per species aliquorum totorum, quorum illa occurrerunt ut partes. Secundo de negando, in eadem phantasia inueniri plures species eiusdem rationis, & ad probationem, obiecta sunt eiusdem rationis, ergo spes eorum distinctae, quod obiecta simuntur dupliciter, in esse naturae, & sic duo alba sunt eiusdem rationis, vel in esse sensibili, & sic duo alba sunt diuersarum rationum: quod sic manifestatur ab ipsis: repraesentantibus, nam sicut in esse naturae illa sunt diuersae speciei, quorum quicquid habet essentialiter unum, habet essentialiter aliud, ita in repraesentando, illa sunt diuersae speciei, quorum quicquid repraesentat unum totum illud, idem repraesentat reliquum: sicut si unum album uideatur a duobus uel pluribus, oes ille spes sunt unius speciei, non enim differunt in repraesentando, quia idem repraesentant, sed solo numero differunt, quia haec in isto, & illa in illo est: sed duorum alborum spes non sunt unius speciei, quia spes unius non repraesentat aliud, ut patet. Unde cum in una phantasia negemus plures spes eiusdem obiecti, consequenter negamus plures species eiusdem rationis: quoniam ut dictum est, spes diuersorum indiuiduorum sunt diuersarum specierum, quia ipsa indiuidua diuersa, sunt diuersarum rationum in esse sensato.

¶ Tertio de, quod sicut lumen generatum in eodem diaphano a secula caecula non est aliud numero a lumine genito a prima, sed coincidit: idem de pedibus a duobus, ut partialibus agentibus, ita cum phantasia

a. 3. orth. fid. c. 1. 3. in med. P. p. q. 40. ar. 2. 3. & 4.

alias ut relatio absolute aut ut relationes.

D. Job. D.

phantaſia organi ſecundum eandem partem occurrit obiectu eiuſdem rationis, non ſit alia ſpecies, ſed praexiſtens ſit dependenſ a duobus partialibus, conuerſente anima ſpecie illa ad no num obiectum, ita q̄ praexiſtes ſpecies perficitur & firmitate, & extenſione. Haec reſponſio ſuſtinentia eſt ab illis, qui diuerſorum

individuoꝝ no admitterent: diuerſaru rationu, eſſe ſpes, & in eadem parte organi recipi. Ego magis trahor in ſecundam reſponſionem.

Quae poſt confirmata qua alia, & maion rone differunt ſpecies imaginatae Soriti, & Platonis, quam differant duae ſpecies imaginatae Soritiſod duae ſpecies Soritiſ dfferunt rone differentiae numeris, ergo ſpes Soritiſ & Platiſ differunt differentia maioris, quam conſtat eſſe ſpecificam.

Ad primum dubium dicitur, q̄ ex hoc q̄ relatio vna eſt ad plures terminos inaequale, non ſequitur eam ſimul eſſe, & no eſſe, quam ſequeret ſi eſt ad plures adequatos terminos, qd no eſt intelligibile: ſunt. n. duo inaequati termini quaſi partiales termini. Et propterea uno ſubſtrato, p̄t remanere eade relatio ad alium, quaſi paralem terminum.

Ad ſecundum dubiu de vnica paternitate ad plures filios reſpondeo dicitur, q̄ maior ſeu antecedens illud. Pater haec paternitate primo reſpicit huic filiu hac filiatione, diſtinguendu eſt. Na ſily primo, ſumitur pro adequate, negatur: ſi vero ſumitur primo, pro principa

liter, conceditur: ſed tunc negatur ſequela. Nec antecedens in primo ſenſu probatur ex allata probatione, quoniam nihil aliud probatur, niſi q̄ haec paternitas habet pro propria cauſa, hoc ge niſſe: ſed ex hoc negatur, ergo adequate reſpicit hunc filium. Vbi pro claritate doctrine ſcito, quod haec paternitas ſi ſecundum proprias cauſas iudicaretur, eſſet proculdubio ad ſolu huic filium ſed ſi ſecundum merita ſubieci iudicaretur, oportet q̄ ſit ad hunc & alium filium, propter hoc ſcilicet, quod ſecunda paternitas cedit in identitatem primae rationis ſubieci, quia no habet unde differat ſolo numero ab illa: ſicut lumen genitum a ſecunda candela in eodem diaphano per ſe primo eſt ab hoc agente, vt pater 12. Met. ſed propter ſubieci identitatem coincidit in idẽ numero lumẽ prius genitu a prima candela ibi illuminare: Et quia hmoi coincidentia ſunt per accidẽs, hoc eſt p aliud, hoc eſt per ſubieci, ideo non ex roibus formarum aut cauſaru arguendum eſt, ſed ad identitatem ſpectandum eſt ſubieci.

Et per hoc patet reſponſio ad ſecundum, ſcilicet quod deſtructo vno correlatiuorum deſtruitur & reliquum, niſi per accidẽs contingat illud remanere: propoſitiones enim ſunt de eo quod ſecundum proprias rationes conuenit correlatiuis, non de his quae per accidẽs contingunt. Sic autem eſt in propoſito, deſtructo enim hoc filio, ſeundo vel primo, deſtruitur haec paternitas, niſi per accidẽs remaneat ratione identitatis ad paternitatem, ad reliquum, ſicut deſtructo vno albo deſtruerentur ſimi-

litudines omnium alborum ad illud, niſi per accidẽs remaneant inter ſe. Album enim vna ſimilitudine reſeruat a omnia alba, niſi quaſi inſinitas relationes reales diſtinctas realiter etiam ab hac albedine, ponat Secus in hoc albo ſimul, quod eſt ridiculum, abſurdum & ſuperfluum. Et haec eſt altera reſponſio a ſu

perius data de termino adequateo vel inadaquato. Ad tertium dicitur, q̄ maior eſt vera per ſe, poteſt tamen eſſe falſa per accidẽs, vt dictu eſt. Licet enim Sortes ſit p̄r hac paternitate ad hunc filium, & non poſſit p ſe remanere haec paternitas ſine hoc filio, poteſt tamen per accidẽs remanere abſq; hoc, q̄ dicat ad huic filium. Et ratio eſt reddita ex parte ſubieci, & ex parte termini, quia eſt inadaequatus.

Ad quartu dicitur, q̄ pater eade relatione, & eode reſpectu reali reſpicit utrumq; filium. Et cu apud Auſtore inuenitur, q̄ reſpectus ſunt diuerſi, non intelligitur de diuerſitate reali, ſed rationis: quia vnica illa realis relatio duorum reſpectu rone induit, dum cointelligitur reſpicere diuerſos terminos, ita quod in re non eſt diuerſitas reſpectuum, ſed reſpectuorum, quibus illa vna relatio quaſi duplex cointelligitur. Et ſic ruit tota fabrica argumenti, quod de reſpectibus realibus loquitur.

Ad quintum negatur aſſumptu unuerſaliter, ut aſſumitur, & ſpecialiter etiam de ſubſtantialis cauſa ſitceſſuue multitudi ne numerali in eode ſubieci permanente. Poſſunt enim ſucceſſiue generationes a-

ctiue multiplicari, & tamen permanentia conſequentia oportet in identitatem cedere, propter identitatem ſubieci non compatientis permanentium numeralium diſtinctionem in ſe vno. Ad quarum dubiu de proprio filiationis ſubieci dicitur, q̄ filiatione nec ex eo q̄ relatio, nec ex eo q̄ relatio originis, habet q̄ no plurificetur niſi plurificata perſona: ſed hoc habet ex eo, q̄ ſola perſona capax eſt filiationis, ſicut & paternitatis: nulla. n. natura, nulla pars naturae aut perſonae capax eſt paternitatis, aut filiationis, ut pater ex eo q̄ nihil horum pot dicitur, vel filius. Unde patet, q̄ non eſt ad propoſitum pluralitas relationis originis in patre aeterno, nec pluralitas generationum: quoniam ratio eſt ſubieciue in parte naturae, hoc eſt materia. Filiatione autem immedia eſt in perſona, alioquin illud membru poſſet dici filius: ſicut ſuperficiis dicitur alba, quia mediat inter ſubieci & albedine & ſic de aliis. Et p hoc patet reſponſio ad ſedm, quoniam no ex parte fundamẽtali, ſed ſubieci puenit, q̄ iſta filiatione temporalis no eſt realis.

Ad tertium negatur ſequela. ad probatione dicitur, quod aliter operatio, & aliter filiatione eſt ſuppoſiti: nam filiatione eſt ſuppoſiti vt ſubieci immediati, operatio autem eſt ſuppoſiti mediante natura & potentia & ſubieci ut pater.

Ad quarum dicitur, quod ſi Chriſtus genuiſſet, nullam paternitatem realem ex ſuo genuiſſe acquiſiſſet: quia paternitas eſt ſubieciue immedia in perſona non minus, quam filiatione.

Ad quintu dicitur, q̄ antecedẽs pot habere duos ſetus, pur ly ſecundum

Tertia S. Thomae. Q 4 dum

P. p. q. 1. 2. 7

In cor. art.

D. 107. D. 108.

dum rationem personalitatis aeternae, dupliciter teneri potest. Primo reduplicatiue, & tunc conceditur totum, vt ipse impertinens, quia antecedens nō est nostrum, & est falsum, quia Christo cōuenit esse filium hominis, non secundum rationē personalitatis aeternae, hoc est, non ex hoc quod est psona aeterna. Sed, potest teneri specificatiue, & sic antecedens quidem est nostrum & verum, sed cōsequencia nihil valet, quia procedit secundū primum sensum. Constat enim, quod omnia persona ista siue humana, siue diuina conueniunt Christo secundū rationem personalitatis aeternae, si ly secundū, tenetur specificatiue. Christus enim secundum suam personam est hic homo, & filius hominis, ut patet.

¶ Ad quintum dubiū de realitate filiationis temporalis in Christo, dicitur negando maiore, qm oportet addere quod suppositū sit capax nouae filiationis realis: propter excellentiam siquidē personae Christi prouenit, quod non conseruat in eo filiationem realem. Nec oportet fingere intellectū cooperantem filiationem realem, sed ad filiationem rationis nō fingitur, sed necessario concurrunt cōintellecta filiatione ad maternitatem. Et cum dicitur, Si Maria genuit ser purum hominem, &c. ergo, negat sequētia, quia in puro hoīe fuisse persona capax filiationis realis nouae: in Christo autem licet aequē accepit naturam a matre, nō tamen est aequē subiectum filiationis, quia nō est in Christo suppositū capax filiationis realis nouae, ob defectū subiecti, ppter excellentiā suppositi: vt enim in litera dicitur, omnia requisita ad filiationē realem inueniuntur in Christo nato, excepto subiecto, quod quia psona est, & illa est Deus, ideo subiectum realis filiationis nouae esse non potest: cum quibus tamen tene, quod Christus refertur ad matrē reali relatione causati ad causam, & similis ad simile, & sic de alijs relationibus realibus, quae non immediate sunt in supposito subiectiue.

¶ In responsione ad vltimum nota duo, primo, quod de unitate specifica, & non de unitate numerali est sermo in litera dicente, In omnibus trahentibus nauē est una relatio, nā specificae diuersitati paternitatis & maternitatis, quia sunt diuersa ratione principia, contra ponitur unitas eadem ratione principantium trahentium nauis. Et veritas est, quod multi trahentes nauem multis

ralis natiuitatis, quia oportet naturā humanam aliquantulum esse subiectā filiationi, sicut est aliter qualiter subiecta natiuitati, cum enim Aethiops dī albus ratione dēris, oportet qd Aethiops De⁹ sit albedinis subiectum. Natura autem humana nullo modo potest esse subiectū filiationis; quia haec relatio directe respicit psonam.

AD SECUNDVM dicendum, qd filiatione aeterna non dependet a matre temporali: sed huic filiationi aeternae cōintelligitur quidam respectus temporalis dependens a matre, secundum quam Christus dicitur filius matris.

AD TERTIVM dicendum, qd vnum, & ens se consequuntur, vt dicitur in 4. Met. * Et ideo sicut cōtingit, quod in vno extremorum relatio sit quoddam ens, in alio autē non sit ens, sed ratio tantū (sicut de seibili & scientia Philo. dicit in 5. Met. *) ita etiā cōtingit qd ex parte vni⁹ extremi est vna relatio: ex parte autē alteri⁹ extremi sunt multae relationes. Sicut in hoibus ex parte parentū inuenitur duplex relatio, vna paternitatis, & alia maternitatis, quae sunt specie differētes, ppter hoc qd alia rōne pater, & alia mater est generationis principū. Si vero essent plures eadē rōne, principium vnius actionis (puta cum multi simul trahunt nauē) in oibus esset vna, & eadē relatio. Ex parte autē prolis, est vna sola filiatione fm rem, sed duplex fm rationem, inquantū correspondet vtri que relationi parētum, secundū duos respectus intellectus. Et sic etiam quantū ad aliquid in Christo est vna tantum filiatione realis, quae respicit patrem aeternū: est tū ibi alius respectus temporalis, qui respicit matrē temporalem.

ARTICVLVS VI.

Verum Christus fuerit natus sine dolore matris.

AD SEXTVM sic proceditur. Vt qd Christus non fuerit natus sine dolore matris: sicut. n. mors hoīū subsecuta est ex peccato

primorū parētū (fm illud Gen. 2. Quaeq; die comederitis ex eo, morte moriemini) ita etiā dolore partus. fm illud Gen. 3. In dolore paries filios: sed Christus mortem subire voluit, ergo uidetur quod pari ratione eius partus esse debuerit cum dolore.

¶ 1. Pr. Finis proportionat principio: sed finis vitae Christi fuit cū dolore, secundū illud Iſa. 53. Vere dolores nostros ipse tulit, ergo videtur quod etiam in sua natiuitate fuerit dolor partus.

¶ 2. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 3. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 4. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 5. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 6. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 7. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 8. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 9. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 10. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 11. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 12. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 13. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 14. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 15. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 16. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 17. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 18. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 19. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 20. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

F actionibus, vnum passiuē nauis tractum inferunt: quilibet enim sua propria actione concurrat. Et propterea multis relationibus solo modo differentibus referuntur ad nauem, quae trahitur: quilibet enim sua propria relatione cōsequente ad propriam actionem referatur, quantum nauis, quia vno numero motu trahitur,

vna relatione numero ad omnes trahentes referatur. Nota secundo, quod filiatione singulorum hominum dicitur vna secundum rem, & duplex secundum rationem, secundū duos respectus intellectus in hoc sensu, qd sicut albedo vna secundū rem est multiplex secundum rationem, puta vt visibilis, vt terminata alterationis, vt extremitas perspicui, &c. ita filiatione Socratis ē vna res respectu, & multiplex secundum multas rationes respectu, ita quod intellectus non facit in illa filiatione respectum ad patrem aut ad matrē, sed facit distinctionem rationis in illo vno respectu secundum rem, dum cōintelligit illi nō recipi det patris, & iterum vt respondet matri.

¶ 2. Pr. Finis proportionat principio: sed finis vitae Christi fuit cū dolore, secundū illud Iſa. 53. Vere dolores nostros ipse tulit, ergo videtur quod etiam in sua natiuitate fuerit dolor partus.

¶ 3. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 4. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 5. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 6. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 7. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 8. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 9. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 10. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 11. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 12. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 13. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 14. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 15. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 16. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 17. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 18. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 19. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 20. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 21. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 22. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 23. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 24. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 25. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 26. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 27. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 28. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 29. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 30. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 31. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 32. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 33. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 34. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 35. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 36. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 37. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 38. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 39. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

¶ 40. Pr. In lib. de ortu Saluatoris narratur, qd ad Christi natiuitatem obstetrices occurrerūt, q̄ videntur esse necessarij patētī propter dolorem, ergo videtur quod beata Virgo pepererit cum dolore.

lib. 4. tex. 3. tom. 3.

lib. 5. Met. 2. 2o. to. 3.

2. 2. q. 6. 164. ar. 2. ad 3.

In sermo pado qd...

Super Quaestiones...

Tullius clarus est.

c. 4. p. 101. principio...

sequitur ad matris solatia, ita, excludit ad prolis susceptione, & reliquos actus intermedios ut sunt ablutio, & alia quae solent fieri. Rationabile autem est, ut mirabilem partum angelica ministeria fuerint, ita ut Angelorum ministerio natus filius, quam parens mater omnia, quae etiam in ista innocentie oportuna fuissent, quae non ex peccato, sed ex natura sunt, habuerit, quamvis alio modo puta, absque abluione, munditione, & quamvis a ratione remotum non fuerit mater ipsa educta ab Angelis, omnino perfecterit. Primum tamen rationabilis videtur, ut & manus virginis ad huiusmodi obsecrationes seruariet immunes, & mens ipsius ad tanti gaudii fructus magis unita esset, & citius omnia expedirent, & Ioseph fides tam cito, tam munde, tam expedite cerneret, & matrem euacuatum & infamem editum, impletum esse experiretur, quia quod in ea natum est, de Spiritu sancto est, & cum expedita matre adoraret natum mundi dominum. Et licet publica miracula ab infante fieri non deberent, ne phantasma putaretur illius humanitatis, secreta tamen quae ab hac suspitione aliena sunt, non dedecet ipsum effuisse ad Virginis matris obsequia, ut suavis sit semper omnium dispositio a diuina procedens sapientia.

Super Quaestiois trigesima quinta Articulum sextum.
Titulus clarus.
In corpore vna conclusio. Christus in Bethleem nasci uoluit. Probaturque dupliciter, primo ad literam, secundo mystice.
Aduerte hic, quod Anchor reddit rationem ex parte loci uoluit, quare Christus uoluerit nasci ibi, quae ratio est ratio, quare propheta fecerit se ibi nasciturum, & prope-

quasi ex necessitate illius suae, quae ipse mortis debitor non erat.
AD SECUNDUM dicendum, quod sicut Christus moriendo destruxit mortem nostram, ita suo dolore nos a doloribus liberauit: & ideo mori uoluit cum dolore, sed dolor patientis matris non perinebat ad Christum, qui pro peccatis nostris satisfacere ueniebat. & ideo non oportuit, quod mater eius pareret cum dolore.

AD TERTIUM dicendum, quod Luc. 2. dicitur, quod beata Virgo ipsum puerum, quem pepererat, pannis inuoluit, & posuit in praesepio. Et ex hoc ostenditur narratio illius libri, quae est apocryphus, esse falsa. Unde Hieronymus dicit contra Eluidium: Nulla ibi obstetric, nulla muliercularum sedulitas intercessit: & mater & obstetric fuit. Pannis, inquit, inuoluit infantem, & posuit in praesepio: quae sententia apocryphorum deliramenta conuincit.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Christus debuerit in Bethleem nasci.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Vt quod Christus non debuerit in Bethleem nasci. Dicitur enim Isa. 2. De Sion exiit lex, & uerbum Domini de Hierusalem: sed Christus est uere uerbum Dei. ergo de Hierusalem debuit prodire in mundum.
¶ 2. Praet. Matth. 2. dicitur scriptum esse de Christo, quod Nazarenus uocabitur, quod sumitur ex eo quod scribitur Isa. 11. Flos de radice eius ascendet. Nazareth enim flos interpretatur: sed maxime aliquis denominatur a loco suae natiuitatis. ergo uere quod in Nazareth nasci debuerit, ubi etiam fuit conceptus & nutritus.
¶ 3. Praet. Ad hoc dominus natus est in mundo, ut ueritatis fidem annuntiaret, secundum illud Ioan. 18. In hoc natus sum, & ad hoc ueni in mundum, ut testimonium perhibeam ueritati: sed hoc facilius fieri potuisset, si natus fuisset in ciuitate Romana, quae tunc dominatum orbis habebat. Unde & Paulus Romanis scribens dicit Roman. 1. Fides uestra annuntiatur in uniuerso mundo. ergo uidetur, quod non debuerit in Bethleem nasci.

SED CONTRA sumitur, quod dicitur Michae. 5. Et tu Bethleem Ephrata, paruulus es in millibus Iuda. ex te mihi egredietur, qui sit dominator in Israel.

RESPON. Dicendum, quod Christus in Bethleem nasci uoluit duplici ratione. Primo quidem, quia factus est ex semine Dauid secundum carnem, ut dicitur Roma. 1. Cui etiam facta fuerat repromissio specialis de Christo, secundum illud 2. Reg. 23. Dixit uir cui constitutum est de Christo Dei Iacob. & ideo in Bethleem, de qua natus fuit Dauid, nasci uoluit, ut ex ipso loco natiuitatis, promissio ei facta impleta ostenderetur, & hoc designat Euangelista dicens, Ego quod esset de domo & familia Dauid. Secundo, quia (ut Gregorius dicit in Hom. 2.) Bethleem domus panis interpretatur. Ipse autem Christus est qui ait, Ego sum panis uiuus, qui de caelo descendit.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut Dauid in Bethleem natus est, ita et Hierusalem elegit, ut in ea sede regni constitueret, & templum Dei ibi edificaret, & sic Hierusalem elegit, ut esset ciuitas simul regalis & sacerdotalis. Sacerdotium autem Christi & eius regnum, praecipue consummatum est in eius passione: & ideo conuenienter Bethleem elegit natiuitati, Hierusalem uero passioni. Similiter et per hoc hominum gloria consummatum, qui gloriantur de hoc, quod ex ciuitatibus nobilibus originem ducunt, in quibus etiam praecipue uolunt honorari. Christus autem e conuerso, in ciuitate ignobili nasci uoluit, & in ciuitate nobili pati opprobrium.

AD SECUNDUM dicendum, quod Christus florere uoluit secundum uirtuosam conuersationem, non secundum carnis originem. & ideo in ciuitate Nazareth educari uoluit & nuttiri, in Bethleem autem uoluit quasi peregre nasci: quia, ut Gregorius dicit, per humanitatem quam assumpsit, quasi in alieno nascebatur: non secundum potestatem, sed secundum naturam. Et etiam (ut Beda dicit) in diuersorio loco egebat, ut nobis multas mansiones in domo Patris sui praepararet.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut dicitur in quodam sermone Ephesini concilij, Si maximam Romanam elegerit ciuitatem, propter potentiam ciuium, mutationem orbis terrarum putarent, si filius fuisset Imperatoris, potestati uilitate ascriberetur: sed ut diuinitas cognosceretur orbem transformasse terrarum, pauperum lam elegit matrem, & pauperiore pariam. Elegit autem Deus infirma mundi, ut confundat fortia, sicut dicitur 1. ad Corinth. 1. Et ideo, ut suam potestatem magis

rea non afferret in litera ratio ex parte prophetae implenda.

In responsione ad secundum, nota quod ad literam ideo in diuersorio nasci elegit Christus, ut sacramentum uirginis parus occultum absque matris con sanguinearumque nota maneret. Si enim in ciuitate peperisset, oportuisset obstetricem uocare & con sanguineas, & sic aut uirginitas matris fuisset manifestata, aut reprehensa mater fuisset, quod non uocasset, immo sorores eius obstetricem et ad inuitam matrem conuocassent.

Nec obstat quod in Bethleem natus dicitur, quoniam Bethleem appellatione uenit etiam suburbana domus. In cuius signum Herodes audito quod in Bethleem nasceretur, iussit occidi in Bethleem, & in omnibus finibus eius infantes, intelligens per locum natiuitatis Christi, totum infra fines Bethleem. Sicut ergo omnia diuina disposuit sapientia, dum nasci in diuersorio elegit, nullius cura uel incuria censorem haberet, ubi & a Magis adorandus erat absque arbitris ciuibus, scilicet admirantibus eorum ingressum, absque indice in domum Ioseph, propter quod diuersorium hoc, non intra ciuitatem, sed extra uidetur fuisse, ut ipsum diuersorium nomen sonat, nam si intus fuisset, potuissent Herodi testificari multi, quia Magi in Bethleem ingressi essent &c. sed ubi per uiam in diuersoria domo celebrata est adoratio, latuit ipsa adoratio.

In responsione ad tertium, nota quod ipse Christus Romae caput Ecclesiae suae stauit, non solum ratione communi, quia facta Apostolorum sunt facta Christi, iuxta illud, sine me nihil potestis facere, sed quia uolenti Petro ex Roma recedere, sicut olim ex Antiochia recesserat, ipse Christus obuiauit.

Homil. 8. in euang. non apud a pri.

Homil. 8. in euang. non recedente a pri.

Capitu. 2. in Luc. super illud, Et reclinauit eum in praesepio, est cap. 5. secundum ordinem Bedae. 2.

uiauit iubens vt reuertatur, & Romae sedes apostolica stabilirur, dum dixit, Venio Romam iterum crucifigisti enim Petrus alibi sedem elegisset, non Romae, sed in loco illo ubi postremo sedisset, caput Ecclesie fuisset. Et sicut nunc non Antiochena, sed Romana ecclesia caput est, quia Romanus Pontifex successor est Petri: similiter in illo casu, non Romanus, sed illius alterius loci Pontifex successor fuisset Petri, ac Christi vicarius. Ipse ergo Christus precipiendo regressum, & crucem Romae statuit caput Ecclesie, quocirca non potest humana auctoritate mutari, & fieri vt alius quam successor Petri Romanus Pontifex sit caput Ecclesie.

Super Quaestione trigesima quinta Arianum octauum.

Titulus clarus. In corpore vnicam est conclusio. Christus conuenientissimo tempore est natus, probatur: Christus tamquam dominus & conditor omnium temporum, elegit sibi tempus, quo nasceretur, ergo conuenientissimo tempore natus est. Antecedens manifestatur dupliciter, primo, ex differentia inter Christum, & alios homines. Secundo, ex simili, quia elegit sibi & locum & matrem. Consequenter probatur, quia quae a Deo sunt ordinata sunt, & conuenienter disposita. Vbi nota, quod plus inferatur quam probetur, propter materiam & eius claritatem: probatur enim quod conuenienti tempore, inferatur autem, quod conuenientissimo tempore: quia si omnia a Deo sunt conuenienter disposita, ea, quae sunt circa personam ipsius Dei personam, oportet conuenientissime esse disposita. Et hoc clarum erat, quia de ipso Christo est sermo in conclusione.

ostenderet in ipsa Roma, quae caput mundi erat, etiam caput Ecclesiae suae statuit, in signum perfectae victoriae, vt exinde fides derivaretur ad vniuersum mundum, secundum illud Isa. 26. Civitatem sublimem humiliabit, & conculcabit eam pes pauperis, scilicet Christi, gressus egenorum, id est, Apostolorum Petri & Pauli.

ARTICULVS VIII.
Vtrum Christus fuerit tempore congruo natus.

AD OCTAVVM sic proceditur. Videtur quod Christus non fuerit congruo tempore natus. Ad hoc n. Christus venerat, vt suos in libertatem reuocaret. Natus est autem tempore seruitutis, quo. scilicet totus orbis praeccepto Augusti describitur, quasi tributarius factus, vt habetur Luc. 2. ergo videtur quod non congruo tempore Christus fuerit natus.

¶ 2 Præter. Promissiones de Christo nascituro gentibus non fuerant factae, secundum illud Rom. 9. Quorum sunt promissa: sed Christus natus est tempore, quo rex alienigena dominabatur: sicut pater Mar. 2. Cum natus esset Iesus in diebus Herodis regis. ergo videtur quod non fuerit congruo tempore natus.

¶ 3 Præter. Tempus praesentiae Christi in mundo diei comparatur, pp id, quod ipse est lux mundi: vnde ipse dicit Io. 9. Me oportet operari dies est: sed in aestate sunt dies longiores, quod in hyeme. ergo cum natus fuerit in profundo hyemis. i. 8. Calendas Ian. videtur quod non fuerit conuenienti tempore natus.

SED CONTRA est, quod dicitur Galat. 4. Cum venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege.

RESPON. Dicendum, quod haec est differentia inter Christum & alios homines, quod alij homines nascuntur subiecti necessitati temporis: Christus autem tamquam dominus & conditor omnium temporum elegit sibi tempus, in quo nasceretur, sicut & matrem & locum. Et quia quae a Deo sunt ordinata sunt, & conuenienter disposita, consequens est, quod conuenientissimo tempore Christus nasceretur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Christus venerat nos in statu libertatis reducere de statu seruitutis. Et ideo sicut mortalitatem nostram suscepit, ut nos ad

F vitam reduceret, ita (vt Beda dicit) eo tempore dignatus est incarnari, quo mox natus, censu Caesaris ascriberetur atque ob nostri liberationem ipse seruitio subderetur. Tempore est illo, quo totus orbis sub vno principe vivebat, maxima pax fuit in mundo, & ideo decebat, vt illo tempore Christus nasceretur, qui esset pax nostra faciens utraque: vnum, ut dicit Ephes. 2. Vnde Hiero. dicit super Isa. Veteres si reuoluamus historias, inueniamus usque ad vigesimum octauum annum Caesaris Augusti, in toto orbe terrarum fuisse discordiam: orto autem Domino, omnia bella cessauerunt, secundum illud Isa. 2. Non leuabit gens contra gentem gladium, congruebat etiam, ut in illo tempore, quo unus princeps dominabatur in mundo, Christus nasceretur, qui uenerat congregare suos in unum, vt esset vnum ouile & vnus pastor, ut dicitur Ioan. 10.

AD SECVNDVM dicendum, quod ideo Christus, regis alienigenae tempore nasci voluit, ut impleretur propheta Iacob dicentis Gene. penulti. Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de femore eius, donec veniat, qui mittendus est: quia vt Chryso. dicit super Marth. quandiu iudaica gens sub iudaicis regibus, quamuis peccatoribus, tenebatur, prophetae mittebantur ad remedium eius: nunc autem quando lex Dei, sub potestate regis iniqui tenebatur, nascitur Christus: quia magna & deseparabilis infirmitas, medicum artificiosum quarebat.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut dicitur in lib. 7 de q. vet. & noui Testa. tunc Christus nasci voluit, quando lux diei crementum incipit accipere, vt ostenderetur, quod ipse uenerat, ut homines crederent in lucem diuinam, secundum illud Luc. 1. Illuminare his qui in tenebris, & umbra mortis sedent. Similiter etiam asperitatem hyemis elegit ad natiuitatem, ut ex tunc carnis afflictionem patere tur pro nobis.

QVAESTIO XXXVI.
De manifestatione Christi nati, in octo articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de manifestatione Christi nati.

Et Circa hoc quaeruntur octo.

¶ Primo. Vtrum natiuitas Christi debuerit esse omnibus manifesta.

¶ Secundo. Vtrum debuerit aliquibus manifestari.

¶ Tertio. Quibus manifestari debuerit.

¶ Quarto. Vtrum debuerit ipse se manifestare, uel potius manifestari per alios.

¶ Quinto. Per quae alia manifestari debuerit.

¶ Sexto. De ordine manifestationum.

¶ Septimo. De stella per quam manifestata fuit eius natiuitas.

¶ Octauo. De ueneratione Magorum, qui per stellam, Christi natiuitatem cognouerunt.

Titulus clarus. In corpore vnicam est conclusio: Natiuitas Christi non debuit esse communiter omnibus manifesta. Probatur tripliciter, primo ex mysterio passionis impleto: secundo, ex fidei merito: tertio ex humanitatis assumptione testificanda ueritate. Claraque sunt omnia, nisi quod secunda ratio non caret scrupulo: quia aut est sermo de Christi natiuitatis manifestatione per uisionem, aut per attestationem. Si enim est sermo de manifestatione per uisionem, tolleretur proculdubio meritum fidei: quia tolleretur ipsa fides respectu uisi: nemo enim credit quod uidet. Sed hinc sensus obstat: quia manifestatio negata omnibus est.

Supra...
Sept...
Luc...
Mat...
Ioan...
Act...
1 Cor...
2 Cor...
Gal...
Eph...
Col...
1 Tim...
2 Tim...
Tit...
Phil...
1 Pet...
2 Pet...
1 Ioh...
2 Ioh...
3 Ioh...
Iude...
Apoc...